

CZU 343.971

MORALITATEA – FORMĂ DE ASIGURARE A DREPTURILOR PERSOANEI ÎN ACTIVITATEA SPECIALĂ DE INVESTIGAȚII

Ghennadi CALCAVURA,

doctorand,

asistent universitar al Catedrei „Activitate specială de investigații

și anticorupție” a Academiei „Ștefan cel Mare” a MAI,

ORCID: 0000-0001-5466-3588

Rezumat

Aspectul moral al activității speciale de investigație este factorul care influențează în mod direct respectarea drepturilor și libertăților persoanei. Necesitatea studierii subiectului în cauză este determinată de rolul excepțional pe care îl joacă moralitatea în viața societății. Prin urmare, pentru a rezolva prolema respectării drepturilor persoanei la realizarea măsurilor speciale de investigație, trebuie să conștientizăm clar importanța factorului moral, având în vedere că normele morale pot juca un rol nu mai puțin eficient decât cele legale.

Cuvinte-cheie: activitate specială de investigații, măsuri speciale de investigație, moralitate, ofițeri de investigație, drepturi și libertăți, criminalitate, operativ.

Summary

The moral aspect of the special investigative activity is the factor that directly influences the observance of the rights and freedoms of the person. The need to study the subject in question is determined by the exceptional role that morality plays in the life of society. Therefore, in order to solve the problem of respecting the rights of the person when carrying out special investigative measures, we must be clearly aware of the importance of the moral factor, considering that moral norms can play a role no less effective than legal ones.

Keywords: special investigative activity, special investigative measures, morality, investigative officers, rights and freedoms, crime, operative.

Introducere. Pentru prima dată, ideea necesității de a cerceta relațiile morale și etice în domeniul activității operative/speciale de investigație a fost exprimată de unii autori încă la mijlocul secolului XX-lea [1, p. 141].

Formularea oarecum abstractă a întrebării a condus un număr de autori la concluzia ca să exprimă îndoieli cu privire la prezența moralei în activitatea operativă/ specială de investigație în general. Această logică a fost dedusă datorită trăsăturilor intruzive ale măsurilor speciale de investigație

în viața privată. Unul din argumente fiind că persoana vizată în investigație nu poate să cunoască despre acest lucru, iar această particularitate au fost suficientă pentru a considera întreaga activitate specială de investigație lipsită de fundamente etice.

Posibilitatea unei astfel de interpretări a provocat un dezacord categoric din partea unui grup de savanți precum și practicieni, iar ca răspuns al opiniilor despre lipsa de moralitate în activitatea specială de investigație au început să apară studii cuprinzătoare ale normelor și relațiilor morale în acest gen de activitate [2, p. 45; 3, p. 342].

Unii dintre ei exprimându-se că: „chiar dacă unii angajați ai subdiviziunilor operative fiind insuficient de experimentați sau necalificați, și-au permis acțiuni lipsite de etică, aceasta nu înseamnă că ea lipsește în general din toată activitatea specială de investigații” [1, p. 145].

Determinând importanța cercetării fundamentelor morale ale activității speciale de investigație ei au subliniat originalitatea semnificativă a măsurilor speciale de investigație, care decurg din necesitatea combaterii crimelor sofisticate, bine camuflate - toate acestea conduc în mod inevitabil la aprecieri cu privire la admisibilitatea anumitor metode specifice de rezolvare a problemelor care apar în domeniul activității de speciale de investigație [2, p. 54].

Este de menționat că deși problema moralității în activitatea specială de investigație după cum putem observa este abordată de o perioadă lungă de timp, aspectele teoretice și practice de implementare ale ei au rămas relevante până astăzi. Prin prezentul articol încercăm să scoatem în evidență o problemă fără pretenția de a o epuiza, în speranța că subiectul moralității în activitatea specială de investigații să fie și mai mult abordat, așa cum în Republica Moldova nu am găsit publicații la acest subiect.

Un motiv aparte, de discuție, pe lângă cel al posibilității restrângerii anumitor drepturi și libertăți (domiciliu, viața privată, corespondență) îl constituie implementarea unor tehnici precum inducerea în eroare, dezinformarea, și antrenarea colaboratorilor confidențiali pentru atingerea scopului propus. Evident că aceste metode fac ca discuțiile în jurul activității speciale de investigație să fie și mai aprige.

Problema de la care vom porni este stabilirea coraportului dintre moralitate și dezinformare ca parte componentă a activității speciale de investigație.

Metodologia studiului derivă din aplicarea metodelor tradiționale de cercetare: logică, analiză și sinteză, deducție și inducție, observație și

comparație, sondajul. Pentru realizarea studiului au fost folosite materialele pertinente (rezultatele chestionarului, literatura de specialitate, materiale empirice) în baza cărora au fost formulate concluziile corespunzătoare.

Rezultate obținute și discuții. Comportamentul moral conform dicționarului explicativ al limbii române reprezintă o conduită admisă și practică într-o societate. Sinonimul cuvântului moral este: bun, etic, cinstit, exemplar, spiritual – calități adesea asociate cu un comportament ideal bazat pe evaluări umane universale. Acest comportament „rafinat”, curățat de toate viciile și reziduurile activității indivizilor sau comunităților sociale, este un imperativ care decurge din esența omului și din nevoia obiectivă de a stabili relații cu adevărat umane. Acesta este, de exemplu, comportamentul unei persoane care se ghidează după principiul „nu minți”, fără excepții. În realitate, un astfel de comportament, care într-adevăr ar trebui să stea la baza relațiilor umane, devine adesea imoral, deoarece nu ia în considerare situațiile conflictuale din viață, sau compromisul unei alegeri dificile.

De fapt s-ar părea că se încearcă acreditarea ideii că dezinformarea (spre exemplu) este morală. Până a trage concluzii trebuie menționat că la evaluarea acesteia din punct de vedere al moralității, este necesar să se țină seama de scopul urmărit și de condițiile specifice în care se realizează.

Respingând vechea expresie machiavelică: „scopul scuză mijloacele”, vrem să punctăm faptul că nu există mijloace predeterminate să fie bune sau rele. Prin urmare arhicunoscuta expresie raportată la activitatea specială de investigație poate funcționa după modelul: „scopul determină mijloacele”. Pentru că mijlocul în sine nu poate fi evaluat, ci doar în raport cu scopul.

La realizarea măsurii speciale de investigații pentru a atinge scopul propus sunt absolut inacceptabile așa metode ca: provocarea la infracțiune, falsificarea informațiilor, șantajul, luarea de mită, dezinformarea superiorilor, prezentarea unor date investigatorului sub acoperire care nu corespund realității etc., aceste metode fiind străine de moralitatea avută în vedere.

Pe de altă parte este imposibil să ne imaginăm activitatea unui ofițer de investigație fără utilizarea unor „șiretlicuri” sau metode de acest fel. Atunci când se va decide furnizarea unor informații incomplete sau inexacte în conformitate cu sarcinile urmărite, ofițerul de investigație urmează să țină cont de scopul acestora, precum și de contingentul de persoane pentru care este destinat.

Inducerea în eroare a anumitor persoane, de exemplu, este admisibilă la realizarea măsurilor speciale de investigație, care corespunde prevederilor morale inclusiv legale.

Totodată putem spune că dezinformarea nu reprezintă mijloace universale de rezolvare a sarcinilor activității speciale de investigație și nu sunt aplicabile în orice situație.

De fapt cât privește moralitatea la general, în acest sens încă din antichitate filozofii au abordat problema compatibilității dezinformării ca formă a moralității. În funcție de opinia împărțită filozofii au format două tabere.

Unii susțineau că nici o regulă nu este în drept să justifice dezinformarea. Chiar dacă într-o anumită privință – aceasta se bazează pe temeuri empirice, ea poate fi numită o regulă practică, dar niciodată o lege morală. Iar argumentul de bază este: „Când cineva minte, compromite încrederea în societate” [5; 6, p. 53-54].

Pe de altă parte, filozofii bazați pe utilitarism sprijină „minciunile” care fac bine, așa numitele — „minciunile albe”. În ipoteza înaintată de către aceștia se sugerează o regulă despre posibilitatea dezinformării, doar dacă ar schimba comportamentul într-un fel, care să valoreze mai mult decât încrederea pe care ai să o pierzi, dacă dezinformarea ar fi descoperită” [6, p. 256].

Apropo, dezinformarea nu este un procedeu specific doar activității speciale de investigații, ci poate fi întâlnită și în alte genuri de activitate.

Medicul, de exemplu, este obligat întotdeauna să urmărească binele și interesul ființei umane, totuși există situații în care etica medicală nu numai că îi permite, ci și îl îndrumă să protejeze bolnavul de adevărul crud, spunându-i pacientului informații care nu corespund realității. Abaterea de la veridicitate în acest caz este justificată de dorința de a proteja pacientul de suferințele inutile, pe care dacă le-ar conștientiza, acestea i-ar putea cauza suferințe fatale. Dezinformarea sau denaturarea adevărului de către un medic nu pot fi apreciate ca fiind metode frecvent aplicate în medicină, ci mai degrabă ar fi vorba de unele excepții [1, p. 153].

Sau să luăm ca exemplu investigația sub acoperire, ofițerul de investigație care se infiltrează într-un grup criminal, deține acte care îi codifică identitatea sa reală, se dă drept altă persoană, joacă un rol bine stabilit, dobândind în așa mod informații foarte importante. Fără îndoială el induce în eroare oamenii cu care a intrat în contact, ceea ce este un lucru amoral, dar o face pentru a proteja societatea și oamenii cinstiți.

De fapt putem menționa că statul recunoaște admisibilitatea denaturării adevărului în sfera aplicării legii cu privire la activitatea specială de investigație. De fapt a legalizat măsurile speciale de investigație în multe privințe bazate pe dezinformare, ca mijloc de identificare și relevare a crimelor. Cu alte cuvinte manevră abilă a ofițerului de investigație prin care încearcă

să mascheze realitatea nu este considerată amorală, deoarece fără a recurge la astfel de metode este foarte complicat să fie atins scopul investigațiilor speciale.

În ceea ce ne privește am menționat și cu alte ocazii [7, p. 83] că a dezinforma (în cazuri specifice) nu constituie o lipsă de moralitate, doar că adevărul nu găsește întotdeauna condiții suficiente de obiective pentru a fi implementat.

Dezinformarea în activitatea specială de investigații pare să ocupe o poziție apropiată de granița dintre moral și imoral. Totuși, ținând cont de criteriile sus menționate o considerăm morală datorită scopului nobil pe care o urmărește.

Apoi, cât de moral este aplicarea armei de foc asupra unui criminal pentru protejarea vieții altora? Putem recunoaște astfel de acțiuni ca fiind un comportament moral și adecvat? Probabil că nimeni nu consideră că să omori o persoană ar corespunde normelor morale.

Pe de altă parte, legiuitorul, în virtutea unor circumstanțe, nu încriminează dar nici nu încurajează aplicarea armei de foc, ceea ce înseamnă mai degrabă o necesitate justificată [8].

Evident că scopul funcționarului public cu statut special nu este să aplice arma de foc sau mijloacele speciale din dotare, aplicarea acestora fiind dictată de anumite împrejurări mai puțin obișnuite și servind drept garanție a securității personale și a celor din jur împotriva celor care atentează la viața și sănătatea acestora.

În situații de risc eminent pentru viața și sănătatea cetățenilor, aplicarea armei de foc și a mijloacelor speciale este ca o ultimă speranță de a răsturna situația în defavoarea agresorilor și a apăra valorile sociale.

Conceptul de permisibilitate morală înseamnă admiterea unor acțiuni care contravin idealului de moralitate, dar care în condiții specifice sunt necesare și utile, de acea zicem că sunt morale.

Privind dintr-o altă perspectivă, ne întrebăm dacă pasivitatea și neaplicarea instrumentelor de apărare ar corespunde moralității, dar poate lipsa de acțiune și indiferența față de cei care își duc traiul în mod cinstit sunt mai amurale decât însăși instrumentele de apărare? Cum ar fi oare să nu intervină serviciile operative pentru a curma o infracțiune? Sau, dacă medicul ar manifesta doar empatie față de pacientul său, fără a interveni cu un tratament, care uneori poate fi neplăcut, dar în cele din urmă ar salva viața acestuia.

Consider că persoana care nu acționează în sensul de a preveni, cur-

ma, sau descoperi o infracțiune și a identifica cât mai rapid făptuitorul nu poate fi considerată morală, indiferent de „motivele frumoase” pe care le trăiește sufletul său.

Se pare că aceleași viziune a împărtășit-o și legiuitorul atunci când a pus temelia activității operative de investigație [9], fiind vorba de principiul ofensivității ce obliga organele competente să acționeze în vederea identificării cât mai rapide a celor care sunt implicați în pregătirea sau săvârșirea unor fapte ilegale și să stopeze astfel de fapte. Din motive absolut neclare acest principiu a fost mai târziu schimbat, devenind al inofensivității, ceea ce ar însemna pasivitate, lipsă de acțiune în legătură cu actul criminal, aspect important la care s-a atras atenția în literatura de specialitate [10, p. 57].

Putem menționa că întreaga activitate specială de investigații și mai cu seamă măsurile speciale de investigații sunt generate de acele circumstanțe obiective, fără de care după cum demonstrează practica, este aproape imposibil să se obțină careva informații fiabile despre intențiile și planurile criminale.

Din acest punct de vedere, măsurile speciale de investigație nu doar că îndeplinesc cerințele standardelor morale, dar și contribuie la punerea acestora în aplicare prin lupta împotriva criminalității, întrucât este știut că cea mai gravă formă de manifestare a imoralității este infracțiunea.

Unii cercetători au atras atenția asupra faptului că în cazurile în care nu se reușește prevenirea infracțiunii și aceasta rămâne nedescoperită, iar făptașul nu este adus în fața instanței, înseamnă că nici norma de drept penal și nici cea morală nu s-au aplicat, aceasta fiind o situație foarte gravă și inadmisibilă. Prin urmare, având în vedere că o parte semnificativă a infracțiunilor grave pot fi prevenite exclusiv grație măsurilor speciale de investigație, putem conchide că acestea reprezintă un mijloc eficient de stabilire a normelor morale în societate. Toate acestea mărturisesc despre aspectele morale și pozitive ale activității speciale de investigație, despre orientarea sa umană și concentrarea pe stabilirea justiției [1, p 157].

Cu toate acestea, este inadmisibil să nu observăm faptul că investigațiile speciale urmăresc un scop nobil - culegerii de informații necesare pentru prevenirea și combaterea criminalității, asigurarea securității statului, ordinii publice, apărarea drepturilor și intereselor legitime ale persoanelor, descoperirea și cercetarea infracțiunilor (art. 1 Legea nr.59/2012).

Pentru înțelegerea esenței moralității în activitatea specială de investigație am solicitat părerea membrilor societății civile în cadrul unui sondaj.

Din totalul persoanelor chestionate doar un sfert (27,5%) au răspuns

că măsurile speciale de investigație corespund unui nivel înalt de moralitate (vezi anexa 1).

Abordarea sociologică a interferenței măsurilor speciale de investigație în viața privată a persoanelor este considerată imorală și inacceptabilă de 13,8 % din respondenți, dar privită dintr-un alt spectru astfel de ingerințe sunt permise pentru protejarea intereselor societății.

Același grup social, la a doua întrebare adresată (Considerați justificată realizarea măsurilor speciale de investigații indicate mai sus pentru prevenirea infracțiunilor grave, ca de exemplu: omor, viol, furt, tâlhărie ș.a.?) au răspuns în felul următor: 88,8 % au răspuns că efectuarea măsurilor speciale de investigații sunt justificate pentru prevenirea infracțiunilor grave, și doar 2,5 % s-au pronunțat împotriva aplicării respectivelor măsuri, restul 8,8% din cei chestionați le-a fost greu să se pronunțe (vezi anexa 2).

Concluzia ce poate fi dedusă din sondajul efectuat constă în faptul că prejudiciul mare și gravitatea infracțiunii justifică necesitatea efectuării măsurilor speciale de investigații.

Îndoielile la prima întrebare cu privire la corespunderea măsurilor speciale de investigație principiului moralității sunt alimentate, cel mai probabil, de unele publicații în care s-a cam exagerat problema inconsecvenței juridice și morale a activității speciale de investigații, menționându-se că această activitate ar fi sursa încălcărilor masive ale drepturilor persoanei.

O altă problemă, relatată în literatura rusă dar care o găsim valabilă și pentru spațiul moldovenesc se referă la elucidarea științifică slabă a aspectului moral și etic al activității speciale de investigație [11, p. 243].

S-a considerat că odată cu adoptarea legii privind investigațiile speciale a fost creat și fundamentul moral modern pentru acest gen de activitate. Realitatea a demonstrat că simpla publicare a legii (mai întâi a legii 45/1994 cu privire la activitatea operativă de investigații, apoi a legii 59/2012 cu privire la activitatea specială de investigație) nu este suficientă pentru a înlătura stereotipurile formate încă în perioada sovietică, iar problema aspectului moral al efectuării măsurilor speciale de investigații a rămas actuală până în prezent.

Astăzi legea cu privire la activitatea specială de investigație cât și codul de procedură penală, sunt bogate textual, având și un arsenal destul de amplu al măsurilor speciale de investigații, dar, observăm că opiniile sunt împărțite la capitolul caracterului moral al măsurilor speciale de investigație.

Ținând cont de caracterul generic al legii cu privire la activitatea specială de investigație, legiuitorul moldav nu avea cum să prevadă situațiile

concrete apărute în procesul realizării măsurilor speciale de investigație, fiind un domeniu destul de greu de reglementat deoarece aceasta nu admite detalierea procedurilor efectuate.

Situațiile non-standard, cu care se confruntă ofițerii de investigație în procesul realizării măsurilor speciale de investigație, și cu atât mai mult normele morale nu le găsim prevăzute nici măcar în ordinele și instrucțiunile clasificate. Acestea prescriu doar procedura tehnică de implementare a unor funcții cum ar fi: evidența dosarelor, controlul activității speciale, etc.

În așa situație specifică putem afirma că singurul „consilier” al ofițerului de investigație care îl va ghida spre respectarea drepturilor persoanei este conștiința, simțul datoriei, și calitățile sale morale. Acolo unde prevederile legislative ale activității speciale de investigații vizează doar cadrul general al comportamentului acceptabil, morala devine principalul regulator social.

Cu toate acestea, orice evaluare ale aspectelor de moralitate dată ofițerilor de investigație ar trebui acordată fenomenelor concrete, nu abstracte deoarece gama de concepte evaluative între „moral” și „imoral” este destul de mare.

Totodată, tendința de modificare și îmbunătățire a sistemului de reglementare normativă a activității speciale de investigație care este demarată în stadiul actual [12], considerăm că va cataliza percepția criteriilor morale ale activității speciale de investigație de către societatea civilă.

Menționăm că se dorește modificarea legii pentru a permite realizarea celor mai eficiente măsuri speciale de investigație și pentru prevenirea infracțiunilor (în afara urmăririi penale) obiectiv care întrunește pe deplin standardele unui stat de drept. Prevenirea și protecția persoanei de fenomenul criminal sunt elementele cele mai importante ale comunității, consolidând astfel valorile morale în societate.

Considerăm că activitatea specială de investigație nici nu poate exista în afara categoriilor morale de umanism și dreptate socială, conștiință și onestitate, bunătate și demnitate umană, libertate și responsabilitate.

Este deosebit de important să fie transmis și înțeles corect mesajul, că restrângerea unor drepturi ale persoanei precum și metodelor tacite de culegere a informațiilor nu se realizează în detrimentul intereselor cetățenilor, ba din contra. Fără o imagine clară a condițiilor de implementare a măsurilor speciale de investigație societatea poate să le perceapă ca activități inacceptabile din punct de vedere al moralității, iar serviciile operative, nu ca apărătorii ai drepturilor, dar ca cei care le încalcă.

Acest lucru nu poate fi negat deoarece însăși legea privind activitatea specială de investigații stabilește în mod direct o serie de prevederi, a căror totalitate face posibilă aprecierea conținutului moral al acestei activități. Printre acestea putem enumera: definirea scopului moral pozitiv activității speciale de investigație - culegerea de informații necesare pentru prevenirea și combaterea criminalității, asigurarea securității statului, ordinii publice, apărarea drepturilor și intereselor legitime ale persoanelor, descoperirea și cercetarea infracțiunilor (art.1 din Legea 59/2012). Activitatea specială de investigație se bazează pe principiile legalității și cel al respectării drepturilor și libertăților persoanei (art.3 din Legea 59/2012). Înfăptuirea măsurii speciale de investigații pentru realizarea altor scopuri și sarcini decât cele prevăzute de prezenta lege nu se admite (art. 4 alin. (3) din Legea 59/2012). Confidențialitatea datelor acumulate în timpul efectuării măsurii speciale de investigații (art. 25 din Legea 59/2012), Măsurile speciale de investigații nu pot fi realizate împotriva cetățenilor care respectă legea, etc.;

Totuși dintre toate cele sus menționate cel mai proeminent aspect al caracterului moral în activitatea specială de investigații este manifestat în opinia noastră, în dreptatea socială pe care o înfăptuiește.

Dreptate socială se realizează prin protejarea intereselor celor care respectă legea. Pentru protejarea lor, statul trebuie să ia măsuri adecvate pentru identificarea, prevenirea și suprimarea acțiunilor celor care ar atenta în vrun fel la securitatea societății. Tocmai acestui scop servește activitatea specială de investigații, fără de care, este imposibil să se organizeze primirea de informații sigure despre planurile secrete, intențiile și aspirațiile celor suspecți de activități ilegale, pentru a crea în prealabil poziții de încredere pentru prevenirea și depistarea infracțiunilor.

Practica arată că de multe ori prevenirea infracțiunilor grave este posibilă tocmai datorită realizării măsurilor speciale de investigație. Din acest punct de vedere, activitatea specială de investigații îndeplinește cerințele standardelor morale, în primul rând prin lupta împotriva criminalității.

În **concluzie** trebuie să menționăm că un ofițer de investigație trebuie să fie model de slujire onestă a Republicii Moldova, să respecte cu strictețe legile, să aibă o puritate morală și comportament impecabil.

Ca și în oricare activitate profesională inclusiv în activitatea specială de investigație poate apărea fenomenul deformării conștiinței juridice a ofițerilor de investigație ca rezultat al confruntării cu factorul criminogen. La aceasta nu se poate opune decât atitudinea morală a ofițerului de investigație.

Doresc să subliniez că efortul special dedicat subiectului în cauză nu înseamnă deloc că cei care sunt antrenați astăzi în activitatea specială de investigație sunt lipsiți de moralitate, din contra. Recomandările tactice de realizare a măsurilor speciale de investigații prevăzute de legiuitor sunt puține, ceea ce înseamnă că statul mizează pe moralitatea și profesionalismul celor care înfăptuiesc investigațiile speciale. Acest lucru este și firesc deoarece nimeni nu este în măsură să prevadă în avans cum se vor desfășura cele mai eficiente măsuri speciale de investigație în condiții specifice.

Pentru a evita încălcările drepturilor persoanei în procesul realizării măsurilor speciale de investigații consider că este necesar să acordăm o atenție sporită identificării, recunoașterii și condamnării greșelilor comise. Disponibilitatea de a analiza critic și imparțial corectitudinea acțiunilor proprii chiar dacă este necesar, de a admite și corecta o greșeală, este poate cel mai important element al caracterului moral al unui lucrător operativ. Deoarece doar greșelile evaluate vor înlătura acei factori care au generat abaterea de la normele legale și morale.

Un alt lucru care trebuie punctat este că calitățile morale ale ofițerului de investigație nu sunt date de la naștere, ci ele trebuie dezvoltate, la fel ca profesionalismul. Se poate afirma cu toată certitudinea că cu cât este mai înalt nivelul de moralitate al personalului angajat în efectuarea activității speciale de investigații, cu atât mai aproape de indicativul 0 (zero) va fi toleranța spre încălcarea drepturilor și libertăților persoanei.

Închei prin sublinierea ideii că moralitatea ofițerului de investigație în situațiile cele mai dificile poate neutraliza posibilitatea unor acțiuni inadecvate, care ar putea cauza încălcarea drepturilor și libertăților persoanei.

Anexe:

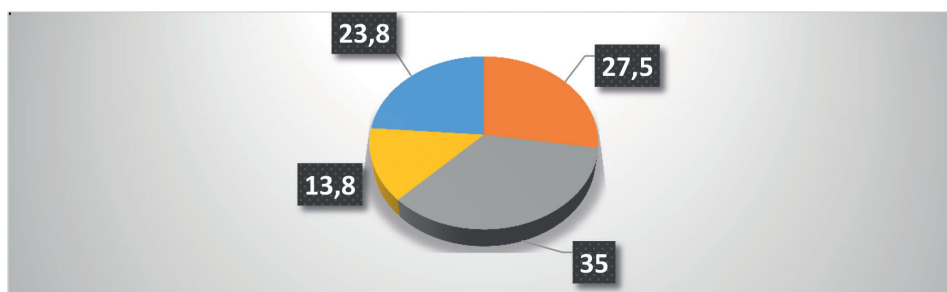
Chestionar. În scopul consultării opiniei societății civile în privința problemei abordate în cadrul acestei lucrări a fost realizat un sondaj la care au participat 75 de persoane cu vârste cuprinse între 18-63 ani. Rezultatele sondajului efectuat sunt următoarele:

Întrebarea 1): Având în vedere că legislația actuală a Republicii Moldova prevede un nomenclator de 20 de măsuri speciale de investigații:

1. *cercetarea domiciliului și/sau instalarea în el a aparatelor ce asigură supravegherea și înregistrarea audio și video, a celor de fotografiat și de filmat;*
2. *supravegherea domiciliului prin utilizarea mijloacelor tehnice ce asigură înregistrarea;*

3. *interceptarea și înregistrarea comunicărilor și imaginilor;*
4. *reținerea, cercetarea, predarea, percheziționarea sau ridicarea trimiterilor poștale;*
5. *monitorizarea conexiunilor comunicațiilor telegrafice și electronice;*
6. *monitorizarea sau controlul tranzacțiilor financiare și accesul la informația financiară;*
7. *documentarea cu ajutorul metodelor și mijloacelor tehnice, precum și localizarea sau urmărirea prin sistem de poziționare globală (GPS) ori prin alte mijloace tehnice;*
8. *colectarea informației de la furnizorii de servicii de comunicații electronice;*
9. *identificarea abonatului, proprietarului sau a utilizatorului unui sistem de comunicații electronice ori al unui punct de acces la un sistem informatic;*
10. *urmărirea vizuală;*
11. *controlul transmiterii banilor sau a altor valori materiale extorcate;*
12. *investigația sub acoperire;*
13. *supravegherea transfrontalieră;*
14. *livrarea controlată;*
15. *colectarea mostrelor pentru cercetarea comparată;*
16. *cercetarea obiectelor și documentelor;*
17. *achiziția de control;*
18. *chestionarea;*
19. *culegerea informației despre persoane și fapte;*
20. *identificarea persoanei.*

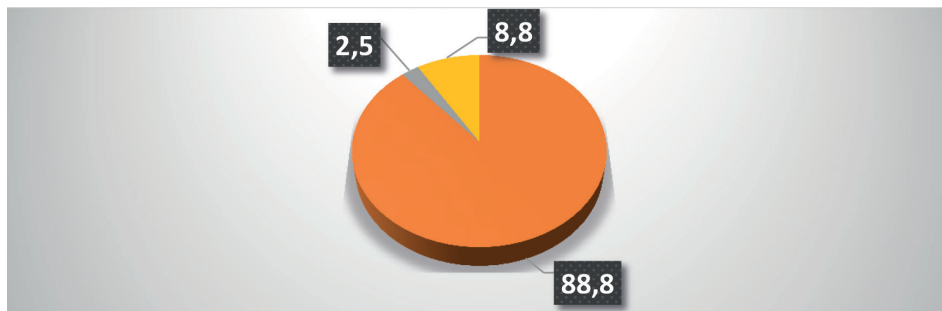
Considerați că acestea ar corespunde următorului nivel de moralitate?

Anexa 1

- a) nivel înalt – 22 = 27,5%;
- b) nivel mediu – 28 = 35 %;
- c) nivel scăzut – 11 = 13,8%;
- d) î-mi este greu să răspund – 19 = 23,8%.

Întrebarea 2): Considerați justificată realizarea măsurilor speciale de investigații indicate mai sus pentru prevenirea infracțiunilor grave, ca de exemplu: omor, viol, furt, tâlhărie ș.a.?

Anexa 2

- a) da, sunt justificate - 88,8%;
- b) nu, nu sunt justificate - 2,5%;
- c) î-mi este greu să răspund - 8,8%;

Referințe bibliografice:

1. К. К. Горяинова, В. С. Овчинского, Г. К. Сенилова, Теория оперативно-розыскной деятельности: Учебник. - Москва ИН ФРА-М 2006.- X, 831 с.
2. А. И. Алексеев и Г. К. Сениловб Актуальные проблемы теории оперативно;розыскной деятельности органов внутренних дел, (М.: ВШМ МВД СССР, 1972.) под общ. Ред. К.К. Горяинова, В.С. Овчинского, - М.: ИНФРА - М 2017, ISBN 978-5-16-013016-3 с. 353.
3. Маркушин А. Г. Оперативно-розыскная деятельность : учебник и практикум для среднего профессионального образования / А. Г. Маркушин. — 5-е изд., перераб. и доп. — Москва: Издательство Юрайт, 2019. 342 с
4. Immanuel Kant, Groundwork of the Metaphysics of Morals, disponibil: <https://cpb-us-w2.wpmucdn.com/blog.nus.edu.sg/dist/c/1868/files/2012/12/Kant-Groundwork-ng0pby.pdf> (accesat la 11.11.2022).
5. Watkins B, David (2013). Căutarea unui leadership onest. WM Consulting. p. 235. ISBN 978-3-033-03950-6.
6. Iain King, How to Make Good Decisions and Be Right All the Time, Bloomsbury 2008, ISBN 9781847063472, p. 256.
7. Glavan Boris, Calcavura Ghennadi, Abordări privind cauzele și condițiile

- ce favorizează încălcarea drepturilor civile la realizarea măsurilor speciale de investigație, Publicație științifico-practică *Legea și Viața* Nr. 09-10 (369-370) 2022, Chișinău 2022, p. 83.
8. Legea Nr. 218 din 19-10-2012 privind modul de aplicare a forței fizice, a mijloacelor speciale și a armelor de foc, Publicat: 14-12-2012 în *Monitorul Oficial* Nr. 254-262 art. 836.
 9. Legea Nr. 45 din 12-04-1994 privind activitatea operativă de investigații, art. 3, Publicat : 30-05-1994 în *Monitorul Parlamentului* Nr. 11-13 art. 38, Abrogată prin LP59 din 29.03.12, MO113-118/08.06.12 art.373.
 10. Boris Glavan, *Principiile activității speciale de investigații*, *Legea și Viața*, nr. 9-10 (357-358) 2021 Chișinău 2021 Ed. 5, p. 57.
 11. Ефремов А.М. Обеспечение прав и свобод человека и гражданина в оперативно-розыскной деятельности: теоретические и прикладные проблемы, Санкт-Петербург 2001, с. 243.
 12. Prin Decizia Comisiei securitate națională, apărare și ordine publică CSN/7 nr. 257 din 10 iunie 2015, s-a decis ca Guvernul, prin intermediul Ministerului Justiției să creeze un grup de lucru și să înainteze conform procedurii stabilite proiectul de lege pentru modificarea și completarea unor acte legislative ce vizează activitatea specială de investigații reieșind din problemele identificate în aplicarea legislației corespunzătoare.